

16.4.2009

Dnro 1016/4/07

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Esittelijäneuvos Eero Kallio

Esitutkintapäätöksiä tehtäessä on tärkeää mainita sovelletut säännökset

1
KANTELU

Xxx Turvapalvelut arvostelee Lahden kihlakunnan poliisilaitoksen komisario X:n menettelyä esitutkinnan päättämisessä vartioimisliikerikosta koskevassa asiassa. Kantelun mukaan komisario oli ylittänyt asiassa toimivaltansa tai käyttänyt harkintavaltaansa väärin.

3
RATKAISU

3.1
Tapahtumat

Saadun selvityksen mukaan A oli havainnut 23.3.2006 julkaistussa paikallislehdessä uutisen, jossa oli kerrottu paikalliseen markettiin tehdystä murrosta. Uutisen mukaan huoltomies eli tässä tapauksessa Yyy Oy:n asentaja B oli saapunut paikalle kuusi minuuttia hälytyksen jälkeen.

A oli tehnyt asiasta tutkintapyynnön kunnan poliisille, koska Yyy Oy:llä tai asentaja B:llä ei ollut yksityisistä turvapalveluista annetussa laissa tarkoitettua vartioimisliikelupaa, joka oikeuttaa tällaisen toiminnan harjoittamiseen.

Asiassa kuultiin epäiltynä asentaja B:tä, joka kertoi, että hän sai puhelimitse Zzz turvapalveluiden hälytyskeskuksesta tiedon, että paikallinen market antoi murtohälytyksen. B lähti paikalle tarkoituksenaan mennä kuittaamaan hälytys ja varmistamaan paikkojen kunto. Hän havaitsi paikalle tultuaan pääoven olevan rikki ja soitti välittömästi poliisille ja myöhemmin Zzz turvapalveluiden hälytyskeskukseen. Hän odotti poliisin saapumista eikä mennyt sotkemaan jälkiä. Poliisin lähdön jälkeen hän siivosi lasinsirut ja jäi odottamaan siihen asti, kun henkilökunta tulee paikalle. B kertoi, että hänelle tulee Zzz:n kautta myös LVI- ja pakastehälytyksiä.

Komisario X katsoi 3.8.2006 tekemässään päätöksessä, että tapauksen tutkinta lopetetaan tutkinnanjohtajan päätöksellä. Kysymyksessä oli X:n mukaan samankaltainen tapahtuma, josta A oli tehnyt rikosilmoituksen vuonna 1997. Tuolloin tapauksen käsittely oli päättynyt Lahden johtavan kihlakunnansyyttäjän syyttämättäjättämispäätökseen. Tuossakin tapauksessa kysymyksessä oli ollut huoltomiehen huoltokäynti ilmoitinlaitteen antaman murtohälytyksen takia.

Xxx Oy:llä ja paikallisella marketilla on keskinäinen huoltosopimus, johon ei kuulu vartiointitehtäviä. Komisario X oli ollut ennen ratkaisunsa tekemistä yhteydessä johtava kihlakunnansyyttäjään, joka oli pitänyt tapauksia vastaavina.

3.2

Arviointi

Esitutkintalain 2 §:n 1 momentin mukaan poliisin on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muutoin on syytä epäillä, että rikos on tehty.

Esitutkintalain 43 §:n 1 momentin mukaan esitutkinnan päätyttyä asia on saatettava syyttäjän harkittavaksi, paitsi muun muassa silloin, jos tutkinnassa on käynyt selville, ettei rikosta ole tehty tai ettei ketään voida panna syytteeseen.

Laillisuusvalvonnan yhteydessä on yleisesti tullut ilmi, että joskus on varsin tulkinnanvaraista, milloin jossakin yksittäistapauksessa on kysymyksessä esitutkinnan toimittamatta jättäminen tai keskeyttäminen, milloin taas esitutkinnan päättäminen ja mihin esitutkintalain kohtaan viitaten ratkaisu tulisi tehdä.

Esitutkintalain 2 §:n mukaan poliisin tai muun esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muutoin on syytä epäillä, että rikos on tehty. Jos poliisi harkintansa perusteella päätyy siihen, ettei ole syytä epäillä rikosta tehdyksi, esitutkintaa ei saa toimittaa. Lain käyttämä sanamuoto "syytä epäillä" jättää poliisille yksittäistapauksissa harkintavaltaa. Pelkkä poliisille tehty rikosilmoitus tai tutkintapyyntö ei siten automaattisesti johda esitutkintaan tai siihen, että jo aloitettu esitutkinta suoritetaan loppuun ja saatetaan syyttäjän syyteharkintaan.

Tässä tapauksessa komisario X oli ennen ratkaisunsa tekemistä selvittänyt johtavan kihlakunnansyyttäjän näkemyksen ja tehnyt päätöksensä perusteella "Ei rikosta". Hän totesi kuitenkin, että tapauksen tutkinta lopetetaan tutkinnanjohtajan päätöksellä. Tämä viittaa siihen, että perusteena olisi ollut esitutkintalain 43 §:n 1 momentti. Tämän säännöksen mukaan jo aloitettu esitutkinta lopetetaan tutkinnanjohtajan päätöksellä sen jälkeen, kun tutkinnassa on käynyt ilmi, ettei rikosta ole tehty tai ettei asiassa voida nostaa ketään vastaan syytettä. Tässä tapauksessa huoltomiestä oli kuulusteltu rikoksesta epäiltynä. Kuulustelun suorittaminen on merkki esitutkinnan aloittamisesta.

Käytettävissä olevan aineiston perusteella ei voida päätellä, että komisario X olisi ylittänyt hänelle tutkinnanjohtajana kuuluvan harkintavallan. Kiinnitän kuitenkin komisario X:n huomiota siihen, että päätöksessä tulee mainita se säännös, johon hän päätöksensä perustaa. Tässä tapauksessa se olisi käsitykseni mukaan ollut esitutkintalain 43 §:n 1 momentti.

Kun komisario X on tässä asiassa konsultoinut johtavan kihlakunnansyyttäjän kanssa, perusteltu vaihtoehto olisi ollut myös esitutkinnan rajoittamista koskevan esityksen tekeminen syyttäjälle. Tällöin asiaan olisi saatu syyttäjän oma ratkaisu.

Totean lisäksi yleisellä tasolla, että esitutkinnan päätöksiä tehtäessä eri ratkaisut eli "esitutkintaa ei aloiteta", "esitutkinta lopetetaan" ja "esitutkinta keskeytetään" tulee pitää selkeästi toisistaan erillään, koska niillä kaikilla on oma soveltamistilanteensa ja omat oikeudelliset perusteensa. Tämän vuoksi ratkaisussa sovellettujen säännösten mainitseminen on tärkeää.